

ב. פתיחת שערים

1. שש טענות יסוד

חיבור זה מבוסס על שש טענות יסוד, ורובו מוקדש לדיון בהן ולהוכחת תקפותן.

הטענה הראשונה היא, שתורת ישראל מעלה על נס את השילוב שבין הדת למדינה. תרומתה המשמעותית של התורה לחקר מדעי המדינה היא, הן בעצם הקביעה שתיתכן מדינה המשלבת דת ומדינה, והן בשרטוט קווי המתאר ליחסי הגומלין שבין הדת למדינה. טענה זו אינה חדשה. היא נאמרה כבר על ידי יוסף בן מתתיהו,¹ והיא עולה מן המקורות, החל מן התורה שבכתב וכלה בדבריהם של פוסקים בני זמננו, שדנו בסמכויותיהם של מוסדות השלטון הדתיים והאזרחיים במדינה היהודית.

הטענה השנייה היא, שהמשטר הדתי אינו מבוסס על ייצוג האלוקים באמצעות שלטון אנשי דת, כמקובל במשטרים תיאוקרטיים, אלא על החוק האלוקי, חוק התורה. שיטת משטר זו מקטינה את הסיכון שבני אדם יצברו לעצמם עוצמה בחסות הדת תוך שהם פועלים בניגוד לערכיה ולחוקיה.

יחד עם זאת, ההלכה היהודית מכירה בסמכותם של בני האדם להוסיף חוקים ותקנות, כפוף לעקרונות שנקבעו בדין התורה. בשל כך,

1. ראו להלן, עמ' 9, ליד הציון להערה 2.

מדינה כהלכה

שיטת המשטר של המדינה היהודית תתואר כתיאונומיה חוקתית – שלטון החוק האלוקי.

הטענה השלישית שנעסוק בה היא, שלפי המקורות היהודיים, המשטר כולל שני מוקדים: מוקד דתי (הכהנים, הנביאים ותלמידי החכמים) ומוקד אזרחי (המלך, הנשיא ונבחרי הציבור).

הטענה הרביעית היא, שבין מוסדות המשטר הדתיים למוסדות המשטר האזרחיים יש יחסי גומלין. תחומי הסמכות של מוסדות המשטר האזרחיים אינם חופפים אמנם לאלו של מוסדות המשטר הדתיים, אך מוסדות המשטר האזרחיים משפיעים על ענייני הדת ומושפעים מהם, ואף למוסדות המשטר הדתיים יש השפעה על ההתנהלות השוטפת של מוסדות המשטר האזרחיים. להלן, יחסי גומלין אלו יכוננו בשם – **דגם ההשלמה**. דגם זה מבטא תפיסה המצדדת בשילוב הדוק שבין דת ומדינה, ושוללת הפרדת דת ממדינה.

הטענה החמישית היא, שבשל היעדר עמידה בתנאים פורמאליים לכינונו של משטר מלוכני בימינו, שיטת המשטר המועדפת בזמן הזה, מנקודת מבטה של ההלכה, היא כזו המבוססת על רצון העם. יתר על כן, אף אם יתקיימו התנאים המאפשרים כינונו של משטר מלוכני, העם רשאי לצמצם את סמכויות המלך ולהפוך את המלוכה למוסד שבעיקרו הוא סמלי.

הטענה השישית היא, שתורת ישראל אינה מתכחשת לחירות האדם ולריבונות העם. היא דורשת אמנם מהאדם ציות לדין התורה, אך היא מכירה גם בכוחו של האדם לעצב את מדינתו ולקדם את מלכות האלוקים בארץ על פי הבנתו. עיקרון זה בא לידי ביטוי גם בהסתייגות מכפייה דתית ברשות הפרט, כפייה המאיימת על מרחב הבחירה החופשית של האדם.